

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih: 29 Nisan 2025

Sayı: 11080

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**28005**

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Zeynel Emre
İstanbul Milletvekili

23 Nisan 2024'te yaşanan 6,2 büyüklüğündeki deprem, Kanal İstanbul Projesi'nin olası depremlerden sonra oluşacak tsunamiden ne ölçüde etkileneceği ile ilgili tartışmaları da yeniden gündeme getirmiştir.

Kamuoyu tarafından bilinen birçok saygın bilim insanı beklenen 'Büyük Marmara Depremi' sonrası tsunami olasılığına dikkat çekmektedir. Nitekim Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Bölgesel Deprem – Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi'nin 'Marmara Denizi Tsunami' bilgi notunda şu tespitlere yer verilmiştir.

"Yaklaşık 6 m olduğu düşünülen tsunami dalgaları Yenikapı'da surları aşmıştır. 10 Temmuz 1894 tarihli İstanbul depremi sadece Anadolu'da değil, Bükreş ve Girit'te bile hissedilmiştir. Deniz seviyesi önce alçalmış, daha sonra kuvvetli dalgalar İstanbul kıyılarını vurmuştur. 18 Eylül 1963 tarihli Doğu Marmara depremi (Ms=6.3) sonrasında Mudanya kıyılarında tsunami izleri gözlemlenmiştir (deniz kabukları vb.). 17 Ağustos 1999 İzmit Depremi'nin de depremin tetiklemiş olduğu bir heyelan neticesinde tsunami oluşturduğunu yapılan araştırmalar göstermiştir. Tütünciftlik ve Hereke dolaylarında 2.6 m, Değirmendere'de de 2.9 metreye varan tsunami bilgileri edinilmiştir. Marmara Denizi için gerçekleştirilen çeşitli modelleme çalışmaları ilk tsunami dalgasının deprem oluş zamanından sonra 10 dakika içinde, en yüksek tsunami dalgasının da yaklaşık 60-90 dakika arasında kıyılara varacağını göstermektedir."

Geçtiğimiz yıl vefat eden Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi (BDTİM) eski Müdürü Doç. Dr. Doğan Kalafat da 2023 Aralık ayında bir basın kuruluşuna verdiği röportajda "Türkiye'nin tarih boyunca Asya'daki gibi 30-40 metre dalga yüksekliği olan tsunamilere maruz kalmadığını ancak araştırmalar sonucuna göre yaklaşık 8 büyüklüğündeki 1509 İstanbul depreminde altı metre yükseklikte tsunami dalgalarının Yenikapı'daki şehir surlarını aştığını, 1894'teki depremde ise İstanbul'da Karaköy ve Azapkapı köprülerinin sular altında kaldığını gösterdiğini belirterek İstanbul'da özellikle Marmara Denizi'nde bulunan üç derin çukurun etrafındaki kalın genç alüvyon-sediman tabakalarının bir deprem sonucu hareketi sonucu, yani deniz dibi heyelanları sonucu tsunami olma olasılığının mevcut olduğunu" söylemiştir.

İstanbul'da meydana gelen 6.2 büyüklüğündeki deprem sonrasında birçok bilim insanı gibi Türkiye'nin önde gelen deprem uzmanlarından Prof. Dr. Celal Şengör'ün "Kanal İstanbul" uyarısı da sosyal medyada yeniden gündem oldu. Şengör, daha önce katıldığı bir programda "Kanal İstanbul, 8.0 yıkıcılıktaki bölgede. Kanala tsunami gelirse tarumar eder. Kanalin betonu kırılırsa, deniz suyu yeraltı suyuna karışır, facia olur. Kanal İstanbul'a kesinlikle müsaade edilmemesi lazım" ifadelerini kullanmıştır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü'nün Ocak 2020 tarihli Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporu'nun 'Tsunami' başlıklı 5-7-2 Bölümü'nde şu tespitlere yere verilmiştir.

"Marmara Denizi'ndeki tsunami olayları arasında en etkili olabilecek seçeneklerden birisi Yenikapı-Küçükçekmece açıklarında oluşabilecek denizaltı heyelanı ve diğeri de Yalova açıklarındaki normal bileşeni olan YAN tsunami kaynağıdır. LSY olarak adlandırılan diğer tsunami kaynağı, Marmara Havzası'ndaki Yenikapı - Küçükçekmece sahillerinde oluşan potansiyel bir heyelandan kaynaklanmaktadır. Tsunami senaryosunu tetikleyen deniz altındaki bu heyelan, Kanal İstanbul'un Marmara girişiindeki en kritik senaryolardan biri olarak kabul edilmektedir.

Ayrıca Kanal İstanbul projesinde tsunami etkilerinin araştırılması için hem Karadeniz'de hem de Marmara Denizi'nde olası tsunami senaryoları ön modelleme yardımı ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve her iki denizden gelebilecek sismik ve heyelana bağlı ikişer tsunami senaryosu yüksek çözünürlüklü olarak modellenmiştir. Kanalin her iki deniz girişlerindeki römorkör yanaşma bölgeleri, dalgakıranlar ve çevresinde zarar verici düzeyde şiddetli akıntılar ve su düzeyi değişimleri oluşacaktır. Tsunami etkisi ile kanal boyunca yer alan Acil Durum Yanaşma yerlerinde bekleyen ya da seyir halinde olan gemilerin de kontrol dışı sürüklenmesi söz konusu olabilecektir. Tsunaminin en fazla etki ettiği yerler limanlar, nehir ve kanal girişlerinde odaklanmalar ve nehir ve kanal boyunca ilerleyerek iç bölgelere de ulaşabilmesidir. Bu nedenle Kanal İstanbul'un tsunami hasar görebilirliği yüksek düzeydedir."

Ancak kanalistanbul.gov.tr resmi sitesinde beklenen İstanbul depremi sonrası oluşabilecek tsunami riskinin "Kanal İstanbul" projesini ne ölçüde etkileyeceği ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

"Marmara Denizi ve Karadeniz'de, olabilecek tsunami riskinin değerlendirilmesi amacıyla önce tsunami kaynak belirleme ve sonrasında belirlenen kaynaklarda üretilecek tsunamiye ilişkin modelleme çalışmaları yapılmıştır. Kanal güzergahı üzerinde tsunami riski değerlendirilmiş olup, tsunaminin bir risk oluşturmayacağı tespit edilmiştir".

Bu bağlamda;

1-) Ülkemizin en önemli deprem uzmanlarının yere aldığı Kandilli Rasathanesi'nin tsunami riski ile ilgili görüşleri ortadayken büyük İstanbul depremi sonrası oluşacak tsunami riskinin Kanal İstanbul Projesi'ni ne ölçüde etkileyeceği konusunda ilgili kurumdan görüş veya herhangi bir değerlendirme raporu alınmış mıdır? Eğer alınmışsa bu görüş doğrultusunda nasıl bir yol izlenmiştir?

2-) Benzer şekilde görüş bildiren ülkemizin saygın üniversite, deprem bilimci, jeologlarının görüşlerine başvurulmuş mudur? Bu konuda herhangi bilimsel bir çalışma veya çalıştay yapılmış mıdır? Bilimsel rapor hazırlanmış mıdır?

3-) 17 Ocak 2020'de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından onaylanan ÇED raporunda belirtilen deprem sonrası oluşacak tsunami riskleri ile ilgili uyarılar neden dikkate alınmamıştır?

4-) ÇED raporu onaylanırken tsunami nedeniyle oluşacak hasarın büyüklüğü ve çevresel etkileri nasıl değerlendirilmiştir? Risk analizleri yapılmış mıdır? Yapılmışsa bu risklerin en aza indirecek çalışmalar yapılmış mıdır?

5-) kanalistanbul.gov.tr resmi sitesinde belirtilen "Kanal güzergahı üzerinde tsunami riski değerlendirilmiş olup, tsunaminin bir risk oluşturmayacağı tespit edilmiştir" görüşünün bilimsel dayanakları nedir?

6-) 10 Ocak 2020'de İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen, konusunda uzman bilim insanı, akademisyen, kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşlarından onlarca katılımcının katkılarıyla yapılan ve Kanal İstanbul projesini maliyet

analizinden finansmanına, şehircilik, ulaşım ve kültürel miras bağlamında mekânsal planlama boyutundan çevre ve iklim üzerinde yaratacağı etkilere, sosyal yaşama ilişkin sonuçlarından projenin hukuki çerçevesi ve güvenlik boyutuna, afet ve deprem riskinden yurttaşların projeye ilişkin karar süreçlerine katılımına kadar her yönüyle kapsamlı bir şekilde tartışmaya açan 'Kanal İstanbul Çalıştay Raporu' dikkate alınmış mıdır?

7-) İstanbul Boğazı'na alternatif bir geçiş koridorunun planlanması amacıyla merkezi hükümet, bakanlık ve bağlı kurum ve kuruluşlarca yürütülen Kanal İstanbul Projesi ile ilgili İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin görüşleri Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir?